משיחת ש״פ בראשית תשל״ה

ו. כרגיל אויף לערנען א ענין אין פרש"י על הסדרה, איז דא אין אונזער סדרה א פסוק וועגן קין (וואס דער אריז"ל איז שטארק מפליא בנוגע צו קין, אז ס'זיינען פאראן געוויסע נשמות וואס ווערן נמשך פון קין וכו'),

וואס עה"פ "ויבא קין מפרי האדמה", שטעלט זיך רש"י און איז מפרש "מן הגרוע",

שטעלט זיך גלייך די שאלה: וואס איז רש"י'ס הכרח אז די "פרי האדמה" איז געווען מן הגרוע?

מפרשים ווילן זאגן, אז וויבאלד אז דער פסוק זאגט מפרי האדמה סתם, און זאגט ניט אז די פירות זיינען געווען מן המובחר, איז א ראי' אז ס'איז געווען מן הגרוע.

דאס איז אבער אינגאנצן ניט פארשטאנדיק: דער פסוק זאגט טאקע ניט אז ס'איז געווען מן המובחר ומשובח; אבער עס שטייט אויך ניט אז ס'איז געווען מן הגרוע, קען מען דאך זאגן אז ס'איז געווען מפרי האדמה סתם, ניט מן המשובח און ניט מן הגרוע,

דערנאך איז רש"י ממשיך "ויש אגדה שהי' זרע פשתן",

דארף מען פארשטיין:

בשעת רש"י ברייגנט א ענין פון אגדה, מוז דער תוכן פון דער אגדה זיין ניט ווייט פון דרך הפשט, ווארום אנדערש וואלט אים רש"י ניט אראפגעבראכט, און ווי רש"י אליין זאגט בפירוש פשש"מ דארף אויך די אגדה זיין "מתישבת ע"ד הפשט",

אויב אזוי מוז מען זאגן אז דאס וואס רש"י ברייגנט אראפ דעם מדרש אגדה אז "זרע פשתן הי'" איז אויך מוכרח ומובן עפ"י דרך הפשט. איז וואס איז דער הכרח ע"ד הפשט אז "מפרי האדמה" מיינט זרע פשתן?

אין מפרשים ברייגנגט זיך ווען דעם א גאנצע אריכות, אז וויבאלד זרע פשתן האט אין זיך געוויסע תכונות וכו' דעריבער האט דאס א שייכות צו ויבא מפרי האדמה,

אבער כמדובר כמ"פ אז רש"י לערנט מיט א בן חמש למקרא וואס האט נאך ניט געלערנט קיין גמרא מדרשים, דערפאר איז אלץ וואס דער קינד דארף וויסן, ברייגנגט ער עס אראפ בפירוש, ע"ד ווי די עצם אגדה,

פארלאזט ער זיך ניט אז דער קינד וועט עס אליין לערנען, נאר ער ברייגנגט דאס אראפ בפירוש, עד"ז ווען ער ברייגנגט שוין יע אראפ די אגדה דארף ער דאס אראפברייגנגען בשלימות - זאגן דעם טעם, אדער זאגן אז רבותינו אמרו א טעם אויף דעם, אבער ניט פארלאזן זיך אז דער קינד וועט דאס אליין וויסן. וכפי שיתבאר לקמן.

בנוגע צו די הערות אויפן זהר, איז פארשטאנדיק אז לכל לראש דארף מען זיך שטעלן אויף די הערה בנוגע צו הדלקת הנרות (דף מ"ח ע"ב), וואס ער איז דארטן מאריך מיט א גאנצער אריכות - לפי"ע די אנדערע הערות - בנוגע דער אויפטו פון הדלקת הנרות, און ברייגנגט דארטן אז ע"י הדלקת הנרות לייכט מען אויך אין אלע דרגות, אין מלכות ז"א און בינה, וואס דאס קומט בהמשך צו דעם וואס מ'רעדט לעצטנס בהנוגע להדלקת נרות שבת,

וואס אין דעם איז דא א ענין מפלא וואס דער זהר איז מוסיף אויף די גמרא אין דעם ענין פון הדלקת נ"ש. וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

ז. בנוגע צו די רש"י, וואס מען האט געפרעגט וואס איז רש"י'ס הכרח אז עס איז געווען מן הגרוע, דלכאורה וואלט מען געקענט לערנען אז דאס איז געווען פון די מיטעלסטע - ניט משובח און ניט גרוע, (און) עס זיינען פראנען אין געוויסע חומשים וואס עס שטייט אין רש"י נאך א פי' - אז עס איז געווען א מין ממוצע,

הנחה פרטית בלתי מוגה

ניט טוב און ניט גרוע, אבער אין א סאך גרסאות ברייננט זיך בכלל ניט דער צווייטער פי', אפי' אין די ספרים וואו עס ברייננט זיך יע איז דאס נאר אלץ א דבר אחר און א צווייטער פי', וואס לכאורה אין פשטות הכתובים לייגט זיך מער צו זאגן אז עס איז געווען מן הממוצע, ניט מן הגרוע?

נאר דער הכרח אויף דעם איז ווארום בשעת דער קינד לערנט ווייטער אין פרשה, שטייט "ואל קין וגו' לא שעה", וואס לכאורה, פארוואס האט דער אויבערשטער טאקע ניט אנגענומען זיין קרבן?

אין הכי נמי אז קין האט ניט געבראכט פון "בכורות צאנו וחלביהן" ווי ס'איז געווען ביי הבל, אבער צוליב דעם אליין וואס ער האט ניט געבראכט מן המשובח וואלט אים ניט געקומט אז מ'זאל בכלל ניט אנעמען זיין קרבן, - וואס דער אויבערשטער וואלט אים געקענט ענטפערן ניט אין אזא גוט'ן אופן ווי ס'איז געווען צו הבל; אבער אז צוליב דעם זאל מען בכלל ניט אנעמען זיין קרבן, איז א זאך וואס עס לייגט זיך ניט,

ובפרט ווי מ'זעט אז אין פסוק שטייט פריער "ויבא קין וגו'", און ערשט דערנאך שטייט "והבל הביא גם הוא וגו'", דלכאורה - אויב אזוי האט געדארפט שטיין פריער "ואל קין לא שעה", און ערשט דערנאך "וישע ה' אל הבל", איז פארוואס שטייט פריער "וישע ה' אל הבל", און ערשטע דערנאך "ואל קין לא שעה"?

נאר דאס איז צו מדגיש זיין דער "ואל קין לא שעה", אז אפי' לאחר וואס ביי הבל איז יע געווען דער שעה איז אעפ"כ לקין לא שעה,

וואס לכאורה איז דאס ניט פארשטאנדיק: פארוואס איז געקומען קין אזא בזיון?

און אויף דעם זאגט רש"י אז זיין קרבן איז געווען "מן הגרוע", און דעריבער איז געווען "ואל קין לא שעה", אז דער אויבערשטער האט בכלל ניט אנגענומען זיין קרבן,

אבער דא ווערט שווער א קלאץ קשיא: שפעטער אין פסוק שטייט "ויחר לקין מאד ויפלו פניו", און ער האט געהאט א טענה צום אויבערשטן פארוואס מ'האט זיין קרבן ניט אנגענומען, און מ'זעט אז דער אויבערשטער האט זיך פארנומען מיט אים אויף אראפנעמען זיין טענה, ולכאורה - אויב קין האט געבראכט מן הגרוע, איז דאך א דבר המובן ביותר אז מ'האט דאס ניט אנגענומען, איז וואס איז געווען זיין טענה?

אויף דעם ברייננט רש"י "ויש אגדה" (וואס דאס איז ניט קיין צווייטער פי', נאר דאס איז מפרש דאס וואס עס שטייט פריער), "זרע פשתן הי'", מצד די מעלה פון פשתן האט קין געהאט טענה פארוואס ס'איז געווען "לא שעה",

וואס איז די מעלה פון פשתן? מ'קען ניט זאגן אז דאס האט די מעלות וואס די גמרא ברייננט אויף דעם, אז ס'איז גדל בד בבד וכו', ווארום דער בן חמש האט דאס ניט געלערנט, און דער ענין אז דער כה"ג איז געגאנגען מיט פשתן אין קה"ק, - שטייט ערשט ווייטער אין חומש און דער קינד האט דאס אויך ניט געלערנט,

איז דאס א ענין וואס דער קינד האט שוין געלערנט פריער, און דאס איז, וואס רש"י זאגט עה"פ "שם האחד פישון", "נהר שמימיו מתברכין ועולין ומשרין", און דאס איז אויך "מגדל פשתן",

וואס פון דעם זעט מען אז פשתן איז א דבר חשוב - ווארום עס מאכט זיך א ספעציעלע וואסער בכדי זי זאל וואקסן,

און וויבאלד אז קין האט געבראכט זרע פשתן, וואס דאס איז א מין חשוב,

האט ער געמיינט אז מ'וועט דאס אנעמען, אעפ"י וואס אין פשתן גופא איז דאס ניט געווען מן המובחר נאר מן הגרוע, און אויף דעם האט מען אים געזאגט אז ס'איז ניט גענוג וואס דער מין איז א חשוב'ער, נאר אין דעם גופא דארף דאס זיין מן המובחר, און ווי ס'איז געווען ביי קין - "מבכורות צאנו ומחלביהן", און דערפאר איז "ואל קין לא שעה",

רש"י זאגט אבער אז דאס איז "אגדה" (און ניט דער פי' הפשוט), ווארום פון די פי' המילות פון פסוק איז ניט מוכרח אז דאס איז געווען זרע פשתן דוקא, און דעריבער זאגט רש"י "ויש אגדה", (נאר דאס איז א אגדה המתיישבת ע"ד הפשט),

אבער דא שטעלט זיך די שאלה - ממ"נ: אויב קין האט געוואלט ברייגגען מן משובח, דעריבער האט ער אויסגעקליבן פשתן דוקא, איז פארוואס האט ער ניט געבראכט אין די פשתן גופא דעם מעולה שבו? און אויב עס האט אים ניט געארט ברייגגען מן המובחר דוקא, איז פארוואס האט ער געבראכט פשתן דוקא און ניט מכל הבא בידו?

זאגט דער פסוק ווייטער אז "לפתח חטאת רובץ", בא קין איז דער יצה"ר געשטאנען בים טיר, ד.ה. אז דער יהצ"ר האט ניט געהאט קיין גאנצע בעה"ב'תישקייט אויף אים, נאר ס'איז געווען געוויסע ענינים אויף וועלכע דער יצה"ר האט אויף גע'פועל'ט, - לפתח חטאת רובץ,

און דערפאר האט ער געבראכט פשתן דוקא, ווארום אויף דעם האט דער יצה"ר קיין שליטה ניט געהאט; אבער דער יצה"ר האט גע'פועל'ט אז אין פשתן גופא האט ער געבראכט מן הגרוע,

ווארום אויב דער יצה"ר וואלט גע'פועל'ט אויך אז ער זאל ניט ברייגגען פשתן, איז דאס ניט "לפתח חטאת רובץ", נאר דאס הייסט אינגאנצן איינגענומען,

און הגם אז מען האט נאך ניט געלערנט וועגן דעם פון לפתח חטאת רובץ, איז אעפ"כ אויב עס ווערט שווער פארוואס קין האט ניט געבראכט המעולה אין פשתן גופא, איז מיט עטליכע פסוקים ווייטער ווערט דאס פארענטפערט, אז דאס איז מצד "לפתח חטאת רובץ",

מ'האט גערעדט כמה פעמים אז אין פרש"י איז אויך דא פון תורת המוסר און מדות טובות, איז עד"ז בנוגע די הש"י, וואס די הוראה פון דער רש"י איז אז מ'מאנט פון א אידן אז הגם אז זיין עבודה איז בשלימות אין אלע פרטים, דארף אין דעם גופא זיין דער ענין פון הידור וכו', און עס קען אמאל זיין אז בשעת זיין עבודה איז טאקע בשלימות, אבער עס פעלט אין דעם הידור שבו, איז ניט נאר וואס עס פעלט אין הידור, נאר עס פעלט אין דעם גאנצן ענין, און ווי ס'איז געווען ביי קין, אז צוליב דעם וואס עס האט געפעלט אין הידור האט מען בכלל ניט אנגענומען זיין קרבן,

ועד"ז זעט מען מצד הבל, אז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס ער האט געזען אז קין האט געבראכט מן הגרוע, און האט נאך ניט געזען ווי אל קין לא שעה איז פונדעסטוועגן האט ער געבראכט מן המשובח, און אין דעם גופא - מחלביהן,

וואס דאס זעט מען נאך מער לויט דעם פי' אז קין האט געבראכט מן הממוצע, און אעפ"כ איז געווען לא שעה, ווארום ער האט געדארפט ברייגגען מן המובחר, וואס הגם אז ער האט ניט געבראכט מן הגרוע, איז אעפ"כ וויבאלד ער האט ניט געבראכט מן המובחר איז געווען לא שעה, און ווי דער משל הידוע פון דעם רבי'ן דעם שוער, בשעת איינער קלעטערט אויף א בארג מיט א שארפע שיפוע, איז אדער מען גייט העכער, אדער מען פאלט אראפ, און מען קען ניט שטיין אויף איין ארט, ועד"ז אין עבודת האדם, דארף מען כסדר גיין העכער, און אויב ניט ווערט א ירידה ח"ו,

און דאס זעט מען דא, וואס לכאורה - וויבאלד אז קין האט געזען אז הבל האט געבראכט מן המובחר, (און ווי מ'זעט דער סדר אין פסוק, אז פריער שטייט

והבל הביא גם הוא גו', און דערנאך שטייט ואל קין לא שעה), האט ער דאך געהאט א ברירה (אפילו נאך דעם וואס ער האט געבראכט מן הגרוע) צו ברייינגען נאך א קרבן מן המובחר, ווי הבל האט געטאן.

- וואס דאס איז דער ענין פון קנאת סופרים תרבה חכמה, וואס לכאורה איז ממ"נ: אויב ער איז א חכם, איז אן קנאת סופרים וועט ער אויך לערנען; און אויב ער איז ניט קיין חכם, איז וואס וועט העלפן די קינאה? נאר (דער לשון איז תרבה ניט תעשה חכמה,... עם הארץ צוקומען אין חכמה, בשעת קין האט געזען הבל האט ער געדארפט צו דעם מוסיף זיין נאך מער) (קטע זה איננו ברור).

איז וויבאלד אז קין האט ניט געגאנגען העכער (אין אן אופן פון קנאת סופרים תרבה חכמה), איז דערפאר געווארן דער היפך - אז ער איז אראפגעפאלן נאך נידעריקער, ביז אז "ויהרג את הבל אחיו".

און ניט נאר שלא למד ממנו נאר אדרבה: ער האט ניט געקענט סובל זיין דאס וואס הבל האט געבראכט מן המובחר און עס איז געווען דער וישע, וואס דאס איז ע"ד די חוצפה פון עמלק - חוצפא בלא תגא, און ניט נאר וואס ער לערנט זיך ניט אפ פון א צווייטן, נאר אדרבה: ער קען ניט סובל זיין יענעמס מציאות, און אפילו בשעת ער ווערט נכוה, כו', העלפט דאס אויך ניט.

וואס עד"ז זעט מען אז עס קען אפילו זיין א כה"ג ששמש פ' שנה, כו', ואעפ"כ איז געווען ווי די גמרא דערציילט, וואס דאס איז אויך פארבונדן מיט פשתן, ווארום דער כה"ג איז אריין אין קה"ק בבגדי פשתן, איז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס ער איז געגאנגען מיט פשתן וואס דאס איז גאר א טייערע סחורה, און ווי די משנה דערציילט בנוגע צו די בגדי כהונה, אז דער פשתן איז געווען ווערט י"ב מנה, וואס לכאורה - וואס איז נוגע צו דערמאנען דעם סכום? די משנה האט געקענט זאגן בכללות אז די פשתן איז געווען א דבר יקר? נאר דא זעט מען די הוראה אז הגם אז ס'איז געווען ווערט י"ב מנה, איז אעפ"כ אויך צו אזא בגד זאגט מען אז אל תאמין בעצמך.

וואס דער כה"ג איז אריין אין קה"ק ביוהכ"פ, וואס ביוהכ"פ זיינען זיך צוזאמען געקומען די ענינים הכי מובחרים פון עולם נפש און שנה, וואס בנוגע צו עולם איז דאך דער מקום הכי חשוב אין וועלט ארץ ישראל, און אין א"י גופא ירושלים, און אין ירושלים גופא דער ביהמ"ק, און אין ביהמ"ק גופא דער קה"ק, וואס דאס איז דער העכסטער ארט אין גאנץ וועלט, ועד"ז אין שנה, וואס דעה זמן הכי מובחר פון יאר איז שבת, און אין שבת גופא יוהכ"פ, וואס די איז שבת שבתון, ועד"ז אין נפש איז דא די דרגא פון ישראל, און אין ישראל גופא - דריי דרגות יעקב ישראל און ישורון, דערנאך איז דא נאך העכער - די לויים, און אין זיי איז דא דריי דרגות גרשון קהת ומררי, וואס ס'איז פארשטאנדיק אז דאס זיינען דרגות אין עבודה, דערנאך איז דא נאך העכער כהנים, און אין זיי גופא די דריי דרגות פון כהן סתם, סגן כה"ג, ביז צום כה"ג, וואס כה"ג איז די העכסטע דרגה אין נפש, וואס בכדי צו פועל'ן דעם אחת בשנה יכפר, האט מען צוזאמען געגומען די העכסטע דרגות פון עולם שנה און נפש, און דער כה"ג איז יעמולט געווען אנגעטאן פשתן, וואס דאס באווייזט אז פשתן איז גאר א הויכע דרגה, ואעפ"כ האט געקענט זיין אז נאך פ' שנה איז דער כה"ג דורכגעפאלן, וואס דאס בדוגמא ווי ס'איז געווען ביי קין אז הגם אז ער האט געבראכט פשתן, איז ער שפעטער געווען "ויהרג את הבל אחיו".

וואס בנוגע לפועל איז דאס, אז מ'מאנט פון א אידן אז זיין קיום המצות זאל זיין בהידור - מן המובחר, און ווי מ'זעט טאקע אז דער רמב"ם ברייינגט די דוגמא פון הבל שהביא מן המובחר, און זאגט אז פון דעם לערנט מען אויף אלע מצות אז זיי דארפן זיין בהידור, ביז צו מהדרין מן המהדרין.

? ועד"ז בנוגע לזמן דארף א איד זען אז זיין זמן זאל ער אויסנוצן מיטן מובחר דוקא, וואס דאס איז מיט תורה, ?

הנחה פרטית בלתי מוגה

משיחת יום שמח״ת תש״ל

וואס דאס איז געווען מצד דערויף וואס זיי האבן אנגעהערט דעם אור פון ביהמ"ק וואס דארט איז געווען אלקות בגלוי, וואס דערפאר האט מען געמאכט אין ביהמ"ק חלונות שקופים אטומים לפי שמשם אורה יוצאת לכל העולם כולו. נישט נאר ווען ער וועט זיך מתבונן זיין במעשיו.. רמב"ם... וואס אזוי איז דאס בכל העולם... און די מקיפים און גרויסען אור פון ביהמ"ק האבען מבלבל געווען זיין שינה. עד"ז בנוגע לשינה בסוכה איז די מקיפים דבינה שטערן פון שלאף.

עפ"ז איז מבואר אויך ע"פ נגלה, פארוואס בא חב"ד שלאפט מען נישט אין סוכה, ועד"ז לנוגע לנוי סוכה, כפי שית' לקמן.

י. דער ענין פון נוי סוכה איז א דין נישט נאר בנוגע לסוכה, נאר אזוי אויך בא אלע מצות, און ווי די גמרא ברייננגט דער לימוד זה א-לי ואנוהו, התנאה לפניו במצות, טלית נאה, ס"ת נאה וכו'. ביז אז עס ברייננגט זיך אין פוסקים אז דער יסוד איז דער דרש.

דערצו איז דא נאך א ענין וואס דער רמב"ם ברייננגט, און דער מקור אויף דעם איז אין ספרי זוטא, וואס דאס איז א ספר שאינו מצוי, און מ'זאגט אז דער רמב"ם האט דאס יא געהאט. דער לשון הרמב"ם אין יד החזקה איז דאך מדויק ומקוצר בדוגמת לשון המשנה וואס איז בקיצור און א מועט המחזיק את המרובה.

איז דא א דין וואס דער רמב"ם זאגט דאס אין סוף הל' איסורי מזבח. כל השמנים כשרים למנחות, און ער רעכענט אויס אז עס זיינען פאראן ט' מיני שמנים, ולכאורה למאי נפק"מ אויסרעכנען אלע ניין, למנורה איז דאך כשר נאר די ערשטע, ולמנחות זיינען דאך אלע כשר, אפי' די לעצטע, האט ער געדארפט דערמאנען נאר די ערשטע און די לעצטע, נאר דאס איז כדי צו ווייזען, אז אויב מ'קען דארף מען אלץ נעמען מהמובחר, און ער ברייננגט אויף דעם דעם פסוק "כל חלב להוי'".

פון דעם לערנט מען אפ אויך על כל המצות, בדומגת ענין הצדקה, וואס דאס איז פארבונדען מיט מזון דארף דאס זיין מן היפה, עד"ז צדקה וואס איז פארבונדן מיט א לבוש דארף דאס זיין מן היפה, ועד"ז בית דארף אויך זיין מן היפה.

- ודא"ג איז דאס די ג' חלוקות וועלכע ריידען זיך אין חסידות פון מזון לבוש און בית, ווי שוין אמאל גערעדט בארוכה.

אזוי אויך יעדער ענין וואס איז תלוי בתומ"צ דארף זיין מהיפה ומהמשובח כל חלק להוי', וואס דער פסוק רעדט זיך דאך בנוגע לקרבנות, אז מ'דארף ברייננגען דער משובח שבגוף הבהמה, ועד"ז בכל הקרבנות, ווארום כל לה' דארף זיין מחלב, מהמשובח.

דערפאר איז וואס ער האט מקריב געווען בכורות וכו' ומחלבן, איז נתקבל געווארן זיין קרבן, משא"כ קרבנו של קין וואס איז נישט געווען מהמשובח.

וואס דער זעלבע דין זאגט דער רמב"ם אין הל' צדקה מיט כמה שינויים, וואס אין כאן מקומם. ביז אז עס קומט ארויס פון דעם כמה נפק"מ לדינא.

דערנאך איז פאראן נאך א לימוד וואס די גמרא זאגט, אז מ'לערנט ארויס פון זה א-לי ואנוהו וגו' התנאה לפניו במצות, עשה טלית נאה ס"ת נאה וכו', און בוסף ללימוד זה איז דער לימוד וואס דער רמב"ם זאגט פון כל חלב לה'.

אע"פ אז דער רמב"ם כאפט אן צוויי לשונות יפה און משובח, איז ע"פ פשטות קען מען דערפון נישט טיילען. די ראי' פון רמב"ם איז פון כל חלב און נישט פון זה א-לי, וואו איז דער מקור לדברי הרמב"ם? אויף דעם זאגט ער אין כס"מ, "הן דברי רבינו ראויין אליו", וואס דערפון איז משמע אז דער כס"מ האט נישט געפונען קיין מקור לדברי הרמב"ם האלו.

עס איז אויך פאראן נאך א ענין בדוגמא להנ"ל, און דאס איז דער דין פון עשיר שהקריב קרבן עני לא יצא. הגם אז ביידע זיינען קרבנות, און ביידע זיינען מכפר. וואלט מען געקענט זאגען אז דאס איז א גזה"כ, אז דאס הייסט כאילו ווי ער האט מקריב געווען אזא זאך וואס איז נישט שייכות צו איהם, אבער אז מ'וויל אריינגיין אין דעם ע"פ סברא, קען מען זאגען אז דאס האט א שייכות צו דעם לשון הרמב"ם פון כל חלב לה'.

מ'געפינט נאך א ענין בדוגמת הנ"ל, און דאס איז די משנה בסיום מנחות, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים, און די משנה טייטשט אויס וואס הייסט מרבה - עולת בהמה, און דערנאך איז פאראן עולת העוף, ועולת מנחה, און וויבאלד אז בא אלע שטייט ריח ניחוח לה', איז דערפון פארשטאנדיק אז זיי זיינען בשוה.

בפשטות דער חילוק פון עולת בהמה און עולת העוף, איז דאס דער חילוק פון קרבן עשיר און קרבן עני, און דאס איז דער פשט מרבה און ממעיט. קומט אויס פון די משנה אז עס איז א סברא פשוטה אז דער הייסט א מרבה און דער הייסט א ממעיט, און אויף דעם דארף מען אפילו קיין פסוק נישט האבען. און וויבאלד אז ער איז א עשיר און האט מקריב געווען א קרבן עני, האט ער דאך מכוון געווען לבו לשמים, איז אויף דעם דארף מען קיין לימוד אפילו אז עס טויג נישט, דער חידוש איז נאר אז אע"פ אז דער איז מרבה און דען איז ממעיט, אויב נאר מכוון לבו לשמים זיינען זיי ביידע גלייך. (בשעת אבער עשיר שהביא קרבן עני איז א סברא פשוטה אז לא יצא?)

דערפון קריגט מען ארויס: אויב נאר מ'קען מאכען א ס"ת וואס זאל זיין כשר, און מ'קען מאכען אז די ס"ת זאל זיין שענער, וואס יעמאלט איז ער מרבה באיכות הס"ת, דארף מען דאס טאן. הגם אז אין כמות איז דאס די זעלבע זאך, דארף ער צוגעבען אין איכות.

ווײלע אזוי געפינט מען בנוגע לעולת בהמה ועולת העוף און מנחה, ווארום דא שטייט נישט, ווי דער לשון הברייתא א חילוק פון א שור הגס ביז א עוף הדק, וואס יעמאלט איז עס א חילוק אויך אין כמות, אז א שור הגס איז דאס גרעסער פון א עוף הדק, ולפי"ז אויב מ'וואלט געפונען א קליינע שור און א גרויסען עוף, וואלט ער בעסער געדארפט ברייגנגען דעם גרויסען עוף, ווײלע ער איז גרעסער בכמות, לויט אבער ווי דער לשון שטייט אין די משנה אז דער חילוק איז פון א עולת בהמה מיט א עוף מיט א מנחה, רעדט זיך נישט ווענען א הבדל אין כמות, נאר ווענען א חילוק אין איכות, און בא דעם זעט מען אז עס איז א סברא פשוטה, אז דער הייסט א מרבה און דער הייסט א ממעיט, איז דערפון אויך פארשטאנדיק בנוגע למצות, אז דער חיוב פון התנאה לפניו איז, אויב מ'קען מאכען א ס"ת וואס איז כשר אבער נישט אזא שיינע, און עס איז מעגליך מאכען א שענערע, וואס דאס איז דאך א חילוק אין איכות, דארף ער דאס טאן, און אויף דעם דארף מען קיין פסוק ולימוד נישט האבען.

ווארום בשעת ער קען מאכען א שענערע באיכות - אבער נישט בכמות - וואס אין כשרות הס"ת רירט דאס נישט אן, עס איז נאר אז אויף דעם גברא איז דא א חיוב מאכען א שענערע, און אויב ער מאכט נישט איז עס נישט קיין חסרון אין ס"ת נאר אין דעם אדם, דארף מען אפילו קיין לימוד נישט האבען אז ער איז מחוייב דאס טאן.

(דערפון איז אבער נאך נישט קיין ראי' אז אויב ער האט אזוי נישט געטאן איז לא יצא, אויף דעם איז דער לימוד פון זה א-לי ואנוהו, אויב ער האט דאס נישט געטאן איז ער לא יצא?)

לפי זה בשעת עס רעדט זיך בנוגע לנוי סוכה, איז דאס לכאורה דער זעלבער ענין, אויב ער קען מאכען א סוכה א שענערע דארף ער דאס טאן, און פארוואס איז דאס נישט מנהג חב"ד?

באמת איז אבער דא א חילוק עקרי, ווײלע דער חיוב פון התנאה לפניו במצות לגבי טלית וס"ת ושאר מצות, איז דער פירוש אז אין דער מצוה אליין ווערט ניתוסף שיינקייט, ער איז מוסיף יופי אין די ס"ת און אין די טלית.

עד"ז אויך בנוגע לכל חלב לה', אז ער דארף געבען משובח שבנכסיו, כלשון הרמב"ם, ווי למשל בנוגע לוכי תראה ערום וכיסיתו, וואס ער דארף געבען דער שענסטער לבוש, ועד"ז בהכנ"ס וכו' איז דאך אויך דער טייטש אז אין דער מצוה קומט צו, עס איז אבער נישט דער טייטש אז אין דער כסות וואס ער גיט בתור צדקה זאל ער דארפען געבען נאך א כסות, וואס אזוי איז אויך בהתנאה לפני במצות, אז אין דער מצוה קומט באופן הכי נאה ויפה.

משא"כ בנוגע נוי סוכה איז דאך דער נוי נישט אין די מצוה אליין, אין דער סוכה, נאר ער איז מוסיף א זייטיגע זאך, וואס דורך דעם ווערט עס שענער.

אין דעם ענין פון התנאה לפני במצות איז דא א חילוק פון וואנעט מ'לערנט דאס אפ.

דער ענין פון אחד המרבה ואחד הממעיט, וואס דאס שטייט בנוגע לקרבנות, וכנ"ל איז דאס פארבונדען אין דער לימוד פון רמב"ם פון כל חלב לה', זאגט דארט דער רמב"ם דער לשון אז ער דארף ברייגען פון די בעסטע "באותו המין". דערפון קומט אויס, אז ער דארף ברייגען נאר פון די שענסטע אין דער מין, וואס ער האט, ער איז אבער נישט מחויב נעמען פון א צווייטער מין, א בעסערע מין, אבער פון דער ענין אחד המרבה ואחד הממעיט אליין, איז דארט קלאר אז ער דארף ברייגען א אנדער מין, ווארום מ'זאגט אז ער דארף ברייגען נישט קיין עולת העוף אדער מנחה, נאר א בהמה וואס דאס איז דאך א אנדערע מין.

אין שו"ע בשעת ער ברייגגט דער דין פון כל חלב לה', זאגט ער נישט די ווערטער "באותו המין" ווי אין רמב"ם, וואס דערפון קומט אויס אז דער שו"ע לערנט, אז נאר פון דעם וואס ער האט ברשותו דארף זיין דער כל חלב לה', אפילו אויב עס איז ממין אחר, אויב נאר ער האט עס ברשותו.

דערפון וואס דער רמבים ברייגגט ווי עס איז געווען בא הבל, איז אויך א ראי' אז מ'דארף ברייגען די בעסטע נאר מאותו המין, ווי ער זאגט דארט אז ער האט געבראכט מבכורות צאנו ומחלביהן, פון די חלב פון די צאן גופא, אבער נישט פון קיין אנדערע מין, דערפון זעט מען בנוגע לכל חלב לה', אז עס איז נישט פון איין מין להשני, נאר באותו מין דארף עס זיין מהמשובח והיפה.

אפילו אז מ'דארף יא ברייגען ממין אחד איז דאס אבער אלץ אז עס מאכט שענער די מצוה עצמה. נוי סוכה אבער, אז ער נעמט דברים וועלכע האבען קיין שייכות צו די סוכה, נישט צו די דפנות און נישט צו די סכך, און דורך דעם מאכט ער די סוכה שענער, וואס דאס איז א חידוש דבר וואס איז נישטא בא אנדערע. זאכען, און דאס קען מען נישט אפלערנען פון כל חלב לה', און נישט פון זה א-לי ואנוהו, און דער חידוש איז נישט פאראן אפילו בא אחד המרבה ואחד הממעיט, וואס דארט זאגט מען אז ער דארף ברייגען א אנדערע מין, מ'זאגט אבער נישט א זייטיגע זאך צו די קרבן.

אעפ"כ איז אבער פאראן א חידוש דין בא נוי סוכה, הגם דאס איז א דבר נוסף וצדדי אויף דער מצוה.

לפי זה איז אבער פאראן א ענין לשלילה אויף נישט מאכען קיינע נוי סוכה, ווארום די דפנות וסכך זיינען דאך מצות ה', האט ער א ברירה מאכען זיי שענער דורך א ענין שמחוץ להם, ולכאורה וואס פאר א תפיסת מקום האט דאס לגבי די מצוה, סכך אליין האט דאך זיכער א קדושה מה"ת, אפילו דפנות האבען דאך א קדושה מדרבנן, נעמט ער א דבר של רשות און מאכט שענער דערמיט א מצוה, ווי די גמרא זאגט אז מ'בעמט און היינגט אויף ייבות ומשנות ואתרוגין ולבושים נאים וכו' וכו', וואס דאס באווייזט אז נוסף ליופי הסוכה מצ"ע קומט צו נאך יופי דורך א כלי אדער א לבוש יפה.

אע"פ אז ע"פ הלכה ווערט דאך די נוי סוכה נתבטל צו די סוכה וואס דערפאר איז דער דין שאסור להסתפק מהנוי סוכה כל שבעה, ווייל אויך אויף זיי איז נמשך געווארען ענין הסוכה.

עס איז נישט ווי דער ביטול בא א סוכה וואס איז בת כ' אמה, ומיעטה ע"י כרים וכסתות, און ער איז דאס מבטל צו די סוכה, אע"פ אז ע"ז ווערט דאס ווייניגער ווי כ', איז דאס פסולה, וויבאלד דאס איז א זאך וואס ער וועט שפעטער צונעמען, איז עס דאך נישט קיין דבר תמידי, ווערט עס נישט נתבטל צו די סוכה, (ווייל ער וועט דאס צונעמען), משא"כ נוי סוכה ווערט אלעמאל בטל צו דער סוכה.

וואס איז דער ביאור?

איז דאס ווי דער דין לגבי טומאה זאל נתפשט ווערן, וואס יעמאלט דארף זיין א שיעור מיוחד להבית, בשעת דער בית איז מיעוט טפח און ער איז דאס ממלא בעפר ותבן, איז דא פאלן ווען עס ווערט נתבטל און עס איז דא פאלן ווען עס ווערט נישט נתבטל, און דאס ווען עס ווערט נתבטל איז דאס אפילו ווען ער ווערט דאס צונעמען, ווייל בטלה דעתו אצל כל אדם.

אבער בא נוי סוכה דארף ער גארנישט זאגען אז ער איז דאס מבטל וכו' נאר עס ווערט בטל פון זיך אליין, און עס איז גארניט חוצץ, און מ'מעג זיצען תחת הנוי פונקט ווי תחת הסכך.

וואס איז טאקע דער חילוק - בפשטות, וויבאלד דא איז פארבונדן מיט א מצוה, וויל ער איהר מאכען וואס שענער, דעריבער איז אויף דעם חל דער איסור אז ער טאר זיך נישט מסתפק זיין און עס ווערט בטל. ע"ד ווי תוס' זאגט אין עירובין בנוגע למילוי חריץ און ער איז דאס ממלא מיט ארנקי של כסף, איז א חילוק פון שבת וימוה"ח, אויב עס איז שבת איז דאס בטל להחריץ און דער חריץ איז ממולא, משא"כ בימוה"ח.

און דער הסבר אויף דעם איז, וויבאלד אז שבת טאר מען נישט מטלטל זיין א ארנקי של כסף איז ער דאס מבטל להחריץ.

עד"ז בא נוי סוכה, וויבאלד אז עס ווערט אסור להסתפק מזה כל שבעה ווערט דאס א חלק פון די סוכה, און אפילו אז ער וויל נישט אז עס זאל בטל ווערן, איז אבער בטלה דעתו אצל כל אדם, און עס ווערט יא בטל.

אע"פ אז דערפון זעט מען אז עס ווערט בטל צו די סוכה אליין, אבער אעפ"כ ווערט ניתוסף צו די סוכה דורך א דבר צדדי. וואס אויף די סוכה מצ"ע שטייט דאך חג לה', און די גמ' זאגט אז דאס איז בדוגמת קדושת החגיגה בזמן שביהמ"ק הי' קיים.

וואס דאס איז די איינציקע זאך וואס קען זיין בחו"ל ובזה"ג, ובלילה. און זאל האבען א קדושת קרבן, וועט ער נעמען די סוכה וואס איז אויף זיך אזא געוואלדיגע קדושה, א קדושת קבן, און ער וועט איהר מאכען שענער דורך א לבוש יפה ופרי יפה, עס לייגט זיך נישט אין שכל אזא זאך!

בשעת ער נוצט א שענערע קלף און שענערע טינט פאר א ס"ת, אדער אויף מקיים זיין כי תראה וכסיתו נעמט ער א שענערען לבוש, הייסט עס אז ער איז מקיים מצות צדקה אין א שענערען אופן, עד"ז בשעת ער נעמט בעסערע ציגעל און בעסערע פענסטער פאר א ביהכנ"ס איז דאס דאך אז די מצוה איז א שענערע.

דא אבער בשעת מ'רעדט וועגען נוי סוכה, איז די סוכה שוין א געבויטער, און אלע עניני' זיינען פאראן, נאר ער זאגט אז ער קען דאס מאכען שענער ע"י תוספת לבוש יפה - נישט קיין לבוש קודש, ווארום דאס איז דאך אסור, נאר א לבוש יפה בגשמיות, און יעמאלט וועט עס זיין נחמד למראה עיניו.

איז מצד הרגש האדם דארף נישט זיין אזא ענין אז בא איהם זאל ניתוסף ווערן קדושה ע"י טופן כזה, פון מוסיף זיין אזא זאך.

עס איז אבער נישט פארשטאנדיק, די גמרא דערציילט דאך אויף תנאים ואמוראים וועלכע האבען יא געהאט נוי סוכה, און מ'רופט דאס אן נוי סוכה, וואס דאס הייסט אז דאס איז א נוי אין די סוכה אליין?

קען מען אויף דעם ענטפערן:

בא זיי איז דאס געווארען אויס לבוש בפני עצמו, בא זיי בהרגש איז געווען נישט אז די סוכה איז שענער געווארען דורך דעם וואס מ'האט אופגעהאנגען א פרי יפה וכו', נאר אז די פרי איז נתבטל געווארען לגמרי צו די סוכה, און עס איז געווארן א חלק פון דער סוכה. איז בא איהם טאקע געווען נוי סוכה אין די מצוה גופא.

ע"ד ווי מ'געפינט דער לשון בנוגע למעות הקדש "ביטלו יפה יפה" ווארום עס קען זיין עס זאל זיין נאר "יפה" און ניטש "יפה יפה", עד"ז בא סוכה אפילו ער איז דאס נישט מבטל ממש, איז עס דאך מצד הדין בטל להסוכה כנ"ל, עס איז אבער ע"ד ווי ביטלו יפה און נישט ביטלו יפה יפה, בא איהם האט די סוכה א שענערע מחזה בשעת ער האט דארט די נוי.

די תנאים ואמוראים אבער, בא זיי איז געווען ביטלו יפה יפה, און עס איז געווארען א חלק פון דער מצוה.

בד"א אז מ'קען דאס טאן דער וואס איז א בטוח אז ער וועט דאס קענען מבטל זיין יפה יפה, ווי אבער אז ער איז מרגיש בא זיך, אז בא איהם איז תופס מקום דער יופי, הלבוש מצד עצמו, און ניט נאר אלץ חלק פון די סוכה, דארף ער ניט מאכען קיין נוי סוכה.

עס האט טאקע דער גדר פון מצוה לז' ימים, שפעטער וועט ער דאך נעמען דער זלעבע לבוש און אופהייגגען בא זיך אין חדר אויף מאכען שיין, איז א ראי' אז אפילו בשעת עס הייגגט אין סוכה, איז דאס נישט א טייל פון די סוכה, עס פעלט בא איהם דער ביטלו יפה יפה, און בא איהם זיינען זיי שני דברים נפרדים, די סוכה ובהוספה לזה קומט די יופי, משא"כ בא די תנאים ואמוראים איז עס געווען בדוגמת ס"ת נאה וכיו"ב, אז די דפנות וסכך זיינען געווארען שענער.

עפי"ז איז מובן פארוואס עס האט א מקור אין דין אין שו"ע אז עס דארף זיין נוי סוכה, און וויבאלד אז לאו כל מותא סביל דא זאל זיין ביטלו יפה יפה, דארפען דאס נישט אלע טאן.

אע"פ אז מ'זאגט אז בשעת ער וויל מאכען זיין שטוב שענער וועט ער דאך אויך אופהענגען א וילון יפה יפה, וויבאלד עס דארף זיין תשבו כעין תדורו, וואלט ער געדארפט אין סוכה אויך אזוי טאן, די נפק"מ איז אבער, אז די שטוב איז ניט קיין חג לה', עס האט ניט די קדושת חגיגה, עס איז טאקע א כשר'ע שטוב מיט א מזוזה און מעקה וכל הדינים, עס האט אבער נים קיין ענין של קדושה, די איינציקע זאך וואס האט געהאט א קדושת קרבן בזמן שביהמ"ק הי' קיים און אויך בזמן הזה איז עס א סוכה.

וואס בכלל היט מען זיך פון מאכען זאכען וואס זאלען זיין בדוגמת הקדשים, וואס דאס איז דער טעם וואס אנדערע עסן נישט קיין צלי בפסח, שלא יהי' נראה כאוכל קדשים בחוץ, משא"כ סוכה האט אויך בזמן הזה קדושת קרבן, דעריבער פאסט אויף דעם נישט צו זאגען אז דורך א וילון יפה וועט ער עס מאכען שענער.

וויבאלד דאס איז אפהייגגיק אין יבטלו יפה יפה, אז דורך א דבר חיצוני וועט בא איהם זיין געשמאקער זיין זיצען אין סוכה, מאנט חסידות אז א אידן זאל בא זיך פועל'ן, און הארעווען מיט זיך, אז בא איהם זאל ווערען א אי"ע פון א יפה לגבי קדושת קרבן, דאס זאל בא איהם נישט קענען מוסיף זיין אין דער סוכה.

עפי"ז קומט אויס אז מ'טאר נישט האבען קיין נוי סוכה. דאס איז אבער א שארפע ווארט, דעריבער איז דער ווארט אז מ'דארף נישט קיין נוי סוכה, און עס איז גענוג אז ער וועט דאס ניט אופהענגען.

וואס דאס דער ענין בנגלה. און עס קומט בהמשך דערצו וואס מארגען וועט זיין א כינוס תורה, וועט מען נעמען בתור השתתפותי דעם סיום אויף מסכת מנחות, און דאס וואס האט זיך גערעדט וועגן שינה בסוכה און נוי סוכה. (אע"פ אז בגופי, מצד כמה סיבות, בין איך זיך נישט משתתף באותו מקום ואותו זמן).

כו. בנוגע ל"נוי סוכה" שנזכר בגמרא[204] — יש להקדים:

ענין ה"נוי" הוא דין לא רק במצות סוכה, אלא גם בכל המצוות, כדאיתא בגמרא[205]: "זה א־לי ואנוהו[206] — התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה .. ציצית נאה, ספר תורה נאה כו'" (ומובא בפוסקים[207] שדרשה זו היא היסוד לענין "נוי סוכה").

ונוסף לזה ישנו הדין שכתב הרמב"ם בסוף הלכות איסורי מזבח בנוגע ל"תשעה מינין בשמן": "ומאחר שכולן כשרין למנחות, למה נמנו[208], כדי לידע יפה שאין למעלה ממנו והשווה והפחות, שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה[209] והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו[210]. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב, שיהי' מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהי' נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו. וכן הוא אומר[211] כל חלב לה'" (שפסוק זה קאי בקרבנות, שצריך להקריב את החלק המשובח שבגוף הבהמה).

[ויש להעיר בדרך אגב, שג' ענינים אלו ("בנה בית תפלה .. האכיל רעב .. כסה ערום") הם ג' החלוקות דמזון לבוש ובית שנתבארו בתורת החסידות, כמדובר פעם בארוכה[212]].

ונפסק כן להלכה בשו"ע הלכות צדקה[213] — בשינויים מסויימים, שיש בהם גם נפק"מ להלכה[214], ואכ"מ.

ולכאורה זהו תוכן דברי הגמרא "התנאה לפניו במצוות" (ואף שהרמב"ם כותב ב' לשונות: "היפה המשובח", הנה בפשטות אין לחלק

---

204) שבת כב, א. סוכה יו"ד סע"א ואילך. וש"נ.

205) שבת קלג, ב.

206) בשלח טו, ב.

207) תוס' רבינו פרץ לסוכה שם, א. ועוד. וראה גליוני הש"ס (לר"י ענגיל) סוכה שם.

208) ואף שלמנורה "אין כשר .. אלא ראשון ורביעי ושביעי בלבד" (שם ה"י), מ"מ, לא הי' צורך למנות את כל הט' מינין, ודי הי' לחלק בין ג' מינין אלו (הכשרים למנורה) לשאר המינין (שאינם כשרים למנורה אבל כשרים למנחות).

209) בראשית ד, ד.

210) משא"כ קרבנו של קין, שלא הי' מהמשובח כו' (ראה פרש"י שם, ג. — נתבאר בארוכה בלקו"ש חט"ו ע' 20 ואילך).

211) ויקרא ג, טז.

212) ראה תו"מ חי"ב ס"ע 54. וש"נ.

213) יו"ד סו"ס רמח.

214) ראה גם לקמן סכ"ח. וראה לקו"ש חכ"ז ע' 8 הערה 5. חל"ג ע' 125 (ואילך) הערה 45 ובשוה"ג שם. התוועדויות תשמ"ה ח"ה ע' 2970 ואילך.

בין "היפה המשובח" ל"התנאה"), אלא שהרמב"ם לא הביא ראי' מהכתוב "זה א-לי ואנוהו", אלא מהכתוב "כל חלב לה'".

ובנוגע למקור דברי הרמב"ם — הנה בכס"מ כתב "הם דברי רבנו ראויים אליו", ומשמעות הדברים, שלא מצא מקור לדברי הרמב"ם הנ"ל. אבל יש לומר, שמקור דברי הרמב"ם [שכתב ב"לשון צח וקצר כלשון המשנה"[215], "דבר קצר וכולל ענינים רבים"[216], בבחינת "מועט המחזיק את המרובה"[217]] הוא בספרי זוטא[218] (שהוא ספר שאינו מצוי, אבל יש אומרים שהי' ברשותו של הרמב"ם[219]): "יהא הכל המעולה והיפה שבנכסיו, וכן הוא אומר כל חלב לה'".

כז. וכן מצינו ענין נוסף דוגמת הנ"ל — "עשיר שהביא קרבן עני לא יצא"[220]:

אע"פ שגם "קרבן עשיר" וגם "קרבן עני" הם קרבנות, ושניהם מכפרים, אעפ"כ, אם העשיר הביא "קרבן עני" — לא יצא.

לכאורה אפשר לומר שזוהי גזירת הכתוב שאינו יוצא י"ח ב"קרבן עני", וחשיב כאילו הביא קרבן שאינו שייך אליו; אבל אם רוצים לבאר זאת ע"פ סברא — הרי זה מובן ע"פ דברי הרמב"ם הנ"ל ש"כל דבר שהוא לשם הא-ל" צ"ל "מן הנאה והטוב", שנאמר "כל חלב לה'".

ועד"ז מצינו בסיום מסכת מנחות: "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח[221], לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים":

החילוק בין "עולת בהמה" ל"עולת העוף" בפשטות הוא החילוק בין "קרבן עשיר" ל"קרבן עני", ומשמעות דברי המשנה, שזוהי סברא פשוטה שהמביא עולת בהמה נקרא "מרבה" והמביא עולת העוף נקרא "ממעיט", ועל זה אין צורך בלימוד מהכתוב; והחידוש הוא, שאע"פ שפלוני "מרבה" וחבירו "ממעיט", הרי הם שוים: "אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון לבו לשמים".

אלא שזהו דוקא כאשר ה"ממעיט" הוא עני; משא"כ אם הוא עשיר

---

215) כס"מ בהקדמה.

216) הקדמת הרמב"ם לסהמ"צ.

217) ראה ב"ר פ"ה, ז. ועוד.

218) ראה מדרש הגדול עה"פ פינחס כח, לא. וראה גם תו"מ חל"א ע' 133. וש"נ.

219) ראה אמבוהא דספרי על הספרי זוטא בהקדמה. ועוד.

220) נגעים פי"ד מי"ב.

221) ויקרא א, ט. שם, יז. ב, ד.

(שביכלתו להיות "מרבה") — סברא פשוטה היא שלא יצא ידי חובתו[222] (אף אם כיוון לבו לשמים), שהרי "עשיר שהביא קרבן עני לא יצא".

ומובן שהענין ד"מרבה" ו"ממעיט" הוא (לא רק בנוגע לכמות, אלא) גם בנוגע לאיכות:

בהמשך לדברי המשנה הובאה בגמרא ברייתא: "נאמר בשור הגס אשה ריח ניחוח ובעוף הדק אשה ריח ניחוח .. לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים".

ומשמע מלשון הברייתא שהחילוק בין עוף לבהמה הוא בכמות — שהבהמה היא גדולה יותר ("שור הגס"), והעוף הוא קטן ("עוף הדק"). ועפ"ז, אילו הי' בנמצא שור קטן ועוף גדול — הי' מקום לומר שמוטב להביא את העוף הגדול, להיותו גדול יותר בכמות.

אבל מלשון המשנה, שנקטה (לא כלשון הברייתא "שור הגס .. עוף הדק", אלא) "עולת העוף" ו"עולת בהמה" סתם — משמע שהחילוק בין עוף לבהמה הוא לא רק בכמות, אלא גם באיכות, והיינו, שגם כשמדובר בחילוק באיכות, הרי זו סברא פשוטה שהמביא קרבן גדול באיכות נקרא "מרבה", והמביא קרבן קטן באיכות נקרא "ממעיט".

ומזה מובן גם בנוגע להחיוב ד"התנאה לפניו במצוות", שכאשר יש אפשרות לעשות ספר־תורה כשר, אבל אינו נאה כ"כ, או לעשות ס"ת נאה יותר, שזהו חילוק באיכות הס"ת — יש חיוב לעשות ס"ת נאה יותר.

[ומובן שכל זה אינו נוגע לכשרות הס"ת, אלא שיש חיוב על הגברא לעשות ס"ת נאה יותר[223]; ואם לא עשה כן — אין זה חסרון בהס"ת, אלא חסרון בהאדם].

כח. אך יש גם לחלק בין החיובים הנ"ל[224]:

מלשון הרמב"ם "ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו", משמע, שהחיוב הוא רק להביא מן היפה והמשובח שבאותו המין שבדעתו להביא ממנו, אבל אינו מחוייב להביא ממין אחר, משובח יותר, וכדמוכח מהראי' שהביא הרמב"ם מקרבנו של הבל — ש"הביא .. מבכורות צאנו ומחלביהן", היינו שהביא מהטוב והמשובח ביותר שבצאנו גופא, אבל לא ממין אחר. וכן הוא בנוגע לכללות הענין

---

222) ראה גם לקו"ש חי"ב ע' 10 הערה 3 ובשוה"ג.

223) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 11 ואילך.

224) בהבא לקמן — ראה לקו"ש חט"ו ע' 23 ואילך (גם משיחה זו).

ד"כל חלב לה'", שאין חיוב לשנות קרבנו ממין אחד למין אחר, אלא באותו מין גופא צריך להביא "מן היפה המשובח ביותר".

אבל מהענין ד"אחד המרבה ואחד הממעיט" שנאמר בנוגע לקרבנות, משמע, שיש חיוב להביא גם מהמין המשובח ביותר (ולא רק מהמשובח ביותר שבאותו המין), שהרי "המרבה" קאי על מי שמביא (לא עולת העוף או מנחה, אלא) עולת בהמה, שהיא מין אחר.

וכן משמע גם מלשון השו"ע, שבהביאו דין זה של הרמב"ם בהלכות צדקה (כנ"ל סכ"ו) — אינו מזכיר את התיבות "שבאותו המין" (כברמב"ם). ומשמע שלדעת השו"ע החובה להביא "כל חלב לה'" היא מכל מה שיש ברשותו, אפילו ממין אחר שלא הי' בדעתו להביא ממנו (ובלבד שישנו ברשותו).

כט. והנה, כל האמור שייך לכאורה גם בנוגע לסוכה, שיש חיוב לעשות סוכה נאה יותר, וא"כ, מדוע הענין ד"נוי סוכה" אינו מנהג חב"ד?

אבל לאמיתו של דבר יש בזה חילוק עיקרי:

בנוגע לחיוב ד"זה א-לי ואנוהו, התנאה לפניו במצוות" בנוגע ל"ציצית נאה ספר תורה נאה", ועד"ז בנוגע לשאר המצוות — ניתוסף נוי ויופי בהס"ת או בטלית עצמם.

וכן בנוגע לחיוב ד"כל חלב לה'", שצריך לתת "מן היפה המשובח ביותר" (כלשון הרמב"ם), ולדוגמא: "כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו" — הרי הכסות עצמה שנותן לעני היא "מן היפה" (ולא שניתוסף בה ענין צדדי), ועד"ז בנוגע לבנין בית תפלה, שהבנין עצמו נאה כו'.

משא"כ בענין "נוי סוכה" — הרי הנוי אינו בהסוכה עצמה (כמו "סוכה נאה"), אלא שמוסיפים בה ענינים צדדיים, כלשון הגמרא[204]: "עיטרה בקרמים ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזים אפרסקין שקדים ורמונים .. יינות שמנים וסלתות", והיינו, שנוסף על יופי הסוכה מצד עצמה, מייפים אותה ע"י ענינים שחוץ הימנה ואינם שייכים אלי'.

והרי זה חידוש דבר שלא מצינו דוגמתו בשאר ענינים, ואי אפשר ללמדו מ"כל חלב לה'" ולא מ"זה א-לי ואנוהו", וגם לא מהענין ד"אחד המרבה ואחד הממעיט", שגם כשצריך להביא ממין אחר, הרי ממנו בא הקרבן עצמו, ולא דבר צדדי להקרבן.

ל. ועפ"ז נמצא שיש בזה ענין של שלילה — שלא לעשות נוי סוכה. כי:

הסוכה עצמה — הן הדפנות והן הסכך — היא מצות ה', **ויש בה קדושה [הסכך — יש בו קדושה מן התורה, ואפילו הדפנות — יש בהם קדושה מדרבנן**[225]**], וכדאיתא בגמרא**[226] **בפירוש הכתוב**[227] **"חג הסוכות . .** לה'", **"כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה", דהיינו שהקדושה שעל הסוכה היא בדוגמת קדושת קרבן חגיגה בזמן** שביהמ"ק הי' קיים!

ולהעיר, שהסוכה היא החפץ היחיד שיכול להיות בחו"ל, בזמן הגלות ובלילה, ואעפ"כ יחול עליו קדושת קרבן! **והחידוש בזה — שהרי בדרך כלל נזהרים בזמן הזה מעשיית פעולות שהן בדוגמת קדשים כו', שמטעם זה יש מקומות שאין אוכלים צלי בפסח, כדי שלא יהי' נראה כאוכל קדשים בחוץ**[228]**, ואעפ"כ, קדושת הסוכה היא בדוגמת קדושת** קרבן.

וכיון שכן, איך יעלה על הדעת לייפות את הסוכה ע"י ענין שמחוץ הימנו, **דבר של** רשות **(בגד או פרי יפה) — איזה תפיסת מקום יש לענינים אלו לגבי הסוכה עצמה?!**

בשלמא כשלוקחים קלף או דיו נאה יותר לכתיבת ס"ת, או לבוש נאה יותר כדי לקיים מצות "כי תראה ערום וכסיתו"[229]**, או לבנים וחלונות משובחים יותר לבניית ביהכנ"ס — הרי ע"ז מתקיימת** המצוה עצמה **באופן נאה יותר; משא"כ בנוגע ל"נוי סוכה" — שלאחרי שהסוכה עצמה כבר בנוי' ועומדת במקומה, רוצה לייפותה ע"י בגד או פרי יפה [לא חפץ קודש, שאסור להשתמש בו ל"נוי סוכה", אלא סתם חפץ יפה בגשמיות], שאז תהי' הסוכה נאה ונחמדה למראה עיניו — הרי זה דבר** שאינו מתקבל על השכל כלל!

ובכל אופן, תורת החסידות תובעת, שיהודי יתייגע ויפעל בעצמו שיופיו של דבר גשמי יהי' בעיניו באין־ערוך **לגבי קדושת הקרבן, כך, שלא יהי' שייך שעי"ז יתוסף אצלו בענין הסוכה.**

ואף שמצות סוכה היא "תשבו כעין תדורו"[230]**, וא"כ, כשם שבבית תולים וילון יפה וכיו"ב כדי לייפותו, יש לעשות כן גם בסוכה**[231] **— הרי הבית אין בו קדושת קרבן; זהו אמנם בית כשר, שיש בו מזוזה ומעקה**

---

225) שו"ע אדה"ז או"ח סתרל"ח סעיפים א־ב (וש"נ). וראה גם לקו"ש חי"ט ע' 357 ואילך.

226) סוכה ט, א. שו"ע אדה"ז שם. וש"נ.

227) אמור כג. לד.

228) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תעו. וש"נ.

229) ישעי' נח, ז.

230) סוכה כח, ב. וש"נ.

231) ראה גם שו"ת הרשב"א ח"א סנ"ה.

וכו', אבל לא נאמר בו "חג .. לה'", שתחול עליו קדושת קרבן חגיגה, ולכן יש מקום ליפותו ע"י וילון יפה וכיו"ב; משא"כ הסוכה, שחלה עלי' קדושת קרבן — לא מתאים לומר שוילון נאה וכיו"ב יוסיף בה יופי.

לא. ויש להעיר ולהבהיר בזה:

ע"פ הלכה — נוי סוכה בטל אל הסוכה, שלכן אינו חוצץ, ומותר לשבת תחת הנוי כמו תחת הסכך[232], ואסור להסתפק מנויי סוכה כל שבעה[233], והיינו, שענין הסוכה נמשך גם על ה"נוי סוכה".

ואין זה כמו ש"היתה גבוהה מעשרים אמה ובא למעטה (למעט גובה חללה מעשרים, ונותן בקרקעיתה להגבי') בכרים וכסתות, לא הוי מיעוט (שאין סופו להניח שם כל שבעה מפני הפסד ממונו), ואף על גב דבטלינהו (לכל שבעה, בטלה דעתו אצל כל אדם ואין ביטולו ביטול)"[234]; משא"כ בנוי סוכה אינו צריך לומר שמבטל את הנוי להסוכה, אלא הנוי בטל להסוכה מאליו.

וכפי שמצינו לענין דיני טומאה המתפשטת בבית, שכדי שתתפשט הטומאה מן הבית צריך שיהי' בבית שיעור פותח טפח, ואם מיעטו מטפח ע"י שמילאו בעפר או תבן, יש אופנים שמתבטל ויש אופנים שאינו מתבטל[235], ובאופנים שמתבטל — אין צורך שיבטלו בפירוש[236], אלא הביטול חל אפילו אם הוא עצמו לא נתכוון לבטלו אלא עתיד לקחתו משם לאחר זמן, כיון שבטלה דעתו אצל כל אדם.

ובטעם החילוק יש לומר בפשטות — ע"פ מ"ש התוס' שם[237], שכתבו לחלק בין הדין שמיעוט בכרים וכסתות לא הוי מיעוט, להמבואר בעירובין[238] לענין מילוי חריץ שבין שתי חצרות "דאפילו ארנקי (כיס מלא מעות) נמי מבטל איניש", והיינו משום דבעירובין מיירי בשבת שהארנקי אסור בטלטול, ולכן מבטלו לגבי החריץ וממילא החריץ מלא, משא"כ בימות החול אין הארנקי בטל, וה"ה לכרים וכסתות שאינם בטלים כיון שאינם נאסרים בטלטול[239].

ועד"ז י"ל בענין "נוי סוכה" — שכיון שכוונתו להקצותו לצורך

---

232) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ז ס"ו. וש"נ.

233) שבת שבהערה 204. וראה שו"ע אדה"ז שם סתרל"ח ס"ו ואילך. וש"נ.

234) סוכה ג, סע"ב ואילך (ובפרש"י).

235) אהלות פט"ו מ"ו־ז. וראה עירובין שבהערה 238. סוכה שם.

236) ראה פיה"מ להרמב"ם ותוי"ט אהלות שם. רמב"ם הל' טומאת מת פ"ז ה"ו.

237) סוכה ד, רע"א.

238) עט, א (ובפרש"י).

239) ראה גם ערוך לנר לתוס' שם. ועוד.

מצוה (לייפות את הסוכה), הרי אסור להסתפק ממנו כל שבעה, וכיון שאסור לקחתו משם — ממילא מתבטל לגבי הסוכה ונעשה חלק ממנה[240] (כשם שהארנקי מתבטל לגבי החריץ מפני איסור הטלטול). ואפילו אם אין רצונו שיתבטל — בטלה דעתו אצל כל אדם, והנוי בטל לגבי הסוכה.

אמנם, אף שהנוי בטל אל הסוכה, הרי זה בכל זאת דבר צדדי שניתוסף אל הסוכה. וכיון שהסוכה מצד עצמה יש בה קדושת קרבן, הרי מצד רגש האדם צריך להיות מושלל ענין של תוספת יופי ע"י דבר חיצוני, כנ"ל.

לב. אך עפ"ז אינו מובן: הרי מסופר בגמרא[241] אודות תנאים ואמוראים שהי' אצלם "נוי סוכה"?!

ויש לומר, שאצלם נתבטל מציאות הנוי (לא רק מצד ההלכה, אלא) גם מצד ההרגש שלהם, היינו, שלא נרגש אצלם שהסוכה נעשתה יפה יותר עי"ז שתלו בה בגד או פרי; אצלם נרגש שהבגד או הפרי אין להם תפיסת מקום מצד עצמם, אלא נתבטלו לגמרי אל הסוכה ("אויס מציאות" בפ"ע) ונעשו חלק מהסוכה, כך, שאצלם הי' זה "נוי" שנקרא בשם "נוי סוכה", נוי שהוא בהמצוה גופא (כמו "ספר תורה נאה" וכיו"ב), ולא תוספת נוי ע"י דבר שמחוץ הימנו.

אמנם, במה דברים אמורים — במי שבטוח בעצמו שיוכל לבטל את הנוי לגמרי, אבל מי שמרגיש בעצמו שאצלו תופס מקום היופי של ה"נוי" (הבגד או הפרי) מצד עצמו (לא רק בתור חלק מהסוכה), ומצד יופי ה"נוי" נעשית הסוכה מחזה נאה יותר בעיניו — אין לו לעשות "נוי סוכה".

ולהעיר מהלשון שמצינו בנוגע למעות הקדש: "ימסרם לציבור יפה יפה"[242], והיינו, שיכול להיות מצב ש"ימסרם לציבור יפה", אבל לא "יפה יפה", ועד"ז בענין "נוי סוכה", שאע"פ שגם אם אינו מבטלו בפירוש ה"ה בטל להסוכה מצד הדין, מ"מ, ביטול זה הוא רק "יפה", אבל לא "יפה יפה", כיון שאצלו מקבלת הסוכה מראה נאה יותר כשניתוסף בה ה"נוי".

— במשך שבעת ימי הסוכות, יחול אמנם על ה"נוי סוכה" שם מצוה, אבל לאחרי סוכות יקח את אותו בגד או פרי ויתלהו בחדרו הפרטי

---

240) ראה פרש"י ביצה ל, ב (ד"ה בכל), ובר"ן שם.

241) סוכה שבהערה 203.

242) ר"ה ז. ריש ע"ב. וש"נ.

כדי לייפותו, ומזה מוכח שאפילו בשעה שהי' תלוי בסוכה, לא הי' חלק מהסוכה, כיון שהי' חסר אצלו הביטול באופן "יפה יפה", כך שה"סוכה" וה"נוי" הם שני דברים נפרדים: ישנה מציאות הסוכה, ובהוספה לזה ישנו מציאות ה"נוי".

ועפ"ז אתי שפיר שע"פ דין השו"ע יש אמנם מקור ל"נוי סוכה", אבל אעפ"כ, כיון ש"לאו כל מוחא סביל דא" לבטלו "יפה יפה" (כדי שלא יהי' מצב שע"י דבר חיצוני יתוסף אצלו חביבות ועריבות בישיבה בסוכה), אין הכל צריכים לעשות נוי סוכה. — לומר שאסור לעשות "נוי סוכה", הרי זה ביטוי חריף ("אַ שאַרפער וואָרט"), ולכן אומרים רק שאין צורך לעשות "נוי סוכה", ודי בכך להבטיח שלא יתלו "נוי סוכה".

לג. (ואח"כ אמר:)

כיון שמחר מתקיים "כינוס תורה", יקחו בתור השתתפותי (נוסף על ה"סיום" דמסכת מנחות[180]) המדובר לעיל — בנגלה דתורה — בנוגע לשינה בסוכה ונוי סוכה (אע"פ שמצד כמה סיבות אינני משתתף בגופי במקום ובזמן הכינוס).

ויה"ר שיהי' זה באופן ד"כינוס[243] .. לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם"[244],

ונזכה לקיום הבקשה "ופרוש עלינו סוכת שלומך"[245], שיהי' שלום על ירושלים, שלום על ארץ ישראל בכלל, ושלום על "עם שלומך",

ובלשון הכתוב[246]: "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד", ועד לסיום הפרשה[91]: "ואולך אתכם קוממיות", ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

לד. השעה מאוחרת וצריכים כבר להתפלל תפלת ערבית, אבל, יש להזכיר עוד כמה נקודות:

נהוג להזכיר אודות "קרן השנה"[247],

— שזהו ענין שנוגע לכל השנה, שהתחלתה בר"ה, "זה היום

---

243) סנהדרין עא, סע"ב (במשנה).

244) בענין זה הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"ש בסיום מסכת סוכה. ולכאורה הכוונה לענין ד"טוב לצדיק טוב לשכנו" (המו"ל).

245) נוסח ברכות ק"ש של ערבית.

246) בחוקותי כו, ו.

247) ראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד סנ"ה (תו"מ חנ"ד ע' 228). וש"נ.